

система охорони права інтелектуальної власності. На думку дослідників, більш вдалою склалася система захисту авторських і суміжних прав. Щодо захисту прав промислової власності, то окремі фахівці вважають, що її не можна визнати задовільною. Водночас не можна стверджувати, що держава в цій сфері бездіяльна. Однак, правові засоби захисту інтелектуальної власності на сьогоднішній день не досягають мети, не забезпечують надійного та ефективного захисту права інтелектуальної власності, а отже, потребують удосконалення.

Корнєєва Т.С., асист.
Кіровоградський національний технічний університет, м. Кіровоград, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Забезпечення збалансування та оптимізації національної економіки пов'язано з ефективним використанням та відтворенням діючого основного капіталу машинобудівних підприємств, який формує виробничий потенціал, визначає продуктивність і потребує постійного оновлення. На мікрорівні основний капітал є життєво необхідним структурним елементом виробничої діяльності підприємств реального сектора економіки, що пояснюється його роллю в процесі виготовлення конкурентоспроможної продукції. В свою чергу, на макрорівні основний капітал є самостійним сегментом ринкової економіки, робить вагомий внесок у збільшення загальних обсягів виробництва, товарообороту, сприяє економії та раціональному використанню виробничих ресурсів, забезпечує дієві стимули до інноваційної діяльності та високоефективної праці.

Проблемам раціональної структури основного капіталу, його стану використання та відтворення приділяється недостатня увага, про що свідчать показники економічної діяльності машинобудівних підприємств України. Вивченню основного капіталу з цього напрямку присвячені праці Р.З. Акбердіна, Р.А. Бившева, М.В. Горобинської, А.А. Малигіна, В.А. Мощинської, Т.М. Старицького, Т.Л. Цибулько.

Метою дослідження є розробка пропозицій, спрямованих на удосконалення механізму використання та відтворення основного капіталу машинобудівних підприємств.

Виявлення особливостей процесу використання та відтворення основного капіталу має важливе методологічне і практичне значення у роботі машинобудівних підприємств.

В умовах централізованого і планового управління економікою вже дослідженні та розроблені методи і критерії ефективності функціонування механізму використання та відтворення основного капіталу для господарювання підприємств. Але з розвитком ринкової економіки відбулися певні зміни щодо особливості використання та відтворення основного капіталу машинобудівних підприємств. Об'єктом дослідження виступає основний капітал економіки, промисловості, машинобудування, а предметом особливості процесу його відтворення та використання.

Порівнюємо стан основного капіталу економіки в цілому, промисловості та машинобудування України та Кіровоградської області. Проаналізуємо стан використання основного капіталу сучасного машинобудівного підприємства. З врахуванням того, що у статистичних даних щодо стану, відтворення та використання основного капіталу не вживається термін «основний капітал», а тільки «основні засоби» тому надалі при аналізі будемо використовувати термін Держкомстату України «основні засоби».

Основні засоби економіки України за дев'ять років (2000-2008рр.) у фактичних цінах зросли у 3,80 рази (з 828822 млн.грн. до 3150000 млн.грн.). При цьому збільшилися: введення в дію нових основних засобів з 23726 млн.грн. до 127453 млн.грн. (у 5,37 раз), інвестиції в основний капітал економіки України з 23629 млн.грн. до 233081 млн.грн. (у 9,86 раз), ступінь зносу основних засобів зріс з 43,7% до 52,6%.

Роль промисловості в економіці України є провідною, оскільки у галузі виробляється близько 40% від загально-економічного випуску товарів і послуг, зконцентровано приблизно 30% основного капіталу країни. У той же час основні засоби промисловості України зросли усього у 2,66 рази (з 285 328 млн.грн. до 760194 млн.грн.), що свідчить про відставання в цілому галузей матеріального виробництва. Уведення нових основних засобів промисловості збільшилося у 4,2 рази (з 9363 млн.грн. до 35655 млн.грн.). Відстають по темпам зростання і інвестиції в основний капітал промисловості України, які збільшилися усього у 5,61 рази (з 13651 млн.грн. до 76618 млн.грн.). У той же час динаміка зносу основних засобів промисловості за 2000-2008рр. більша, ніж в цілому по економіці України (з 48,3 % до 59,0 %).

У машинобудуванні України введення основних засобів зросло за досліджуваний період у 5,20 рази (з 651 млн.грн. до 3385 млн.грн.), що більше ніж у промисловості в цілому. Інвестиції в основний капітал машинобудування України зросли з 940 млн.грн. у 2001 році до 6189 млн.грн. у 2008 році (у 6,58 рази), що менше, ніж в економіці України. Відповідно частка машинобудування у промисловому виробництві залишається на відносно низькому рівні 10-13% (у США-29%, у Німеччині – 42%).

Як приклад розглянемо стан, використання та відтворення основних засобів машинобудівного підприємства ЗАТ НВП (Кіровоградська область), фінансово-економічний стан якого протягом п'яти років стабільним не був, про що свідчить коливання значень показників.

Основні засоби підприємства мали таку динаміку: з 2005р. по 2007 р. вартість основних засобів зростала, у 2008 році показник знизився на 7,3 %, у 2009 році вартість основних засобів збільшилася на 84% і становила 95638 тис.грн. Таке різке зростання відбулося за рахунок розширення будинків, споруд і передавальних пристроїв (на 34%) та оновлення машин і обладнання (на 88,2%) в порівнянні з попереднім роком. Ефективне

зростання основних засобів підприємства призвело до підвищення продуктивності праці, збільшення валового прибутку підприємства. Питома вага вартості машин і обладнання становила: у 2005 році - 23,0%, у 2006р. – 28,3%, у 2007р. – 27,0%, у 2008р. – 18,1% і у 2009р. - 18,4%. Зменшення питомої ваги вартості машин та обладнання пояснюється перевищенням коефіцієнта вибуття основних засобів над коефіцієнтом оновлення. Показник фондовіддача збільшився з 0,03 у 2004 р. до 2,0 у 2008 р., що є позитивним явищем використання основного капіталу. Показник фондоозброєності у 2006 році мав найбільше значення і склав 51,3 грн./прац. Таке різке збільшення у порівнянні з попереднім роком пояснюється значним зростанням у 2007 році вартості транспортних засобів підприємства.

Як показує аналіз використання капітальних інвестицій у період 2004-2008рр., на ЗАТ НВП відбувається розширене відтворення основного капіталу, а саме направлення інвестицій у придбання машин та обладнання (без здійснення будівництва), що є позитивним явищем. Для подальшого розвитку та відтворення основного капіталу даному підприємству необхідно спрямовувати інвестиції і в нематеріальні активи, бо за період 2004-2008рр. така політика підприємством не проводилася. Але, не зважаючи на такі процеси, ЗАТ НВП намагається вкладувати кошти також на інновації та інформатизацію, а саме на технологічні інновації, де діяльність підприємства, пов'язана з розробкою та впровадженням як технологічно нових, так і значно технологічно вдосконалених продуктів (продуктові інновації) і процесів (процесові інновації).

1. У результаті проведеного дослідження сучасного стану використання основного капіталу економіки, промисловості та машинобудування України і Кіровоградської області виявлено, що національна і регіональна промисловість, машинобудування залишаються технологічно відсталими через низькі темпи оновлення основного капіталу, малу продуктивність капіталу і праці, недостатній обсяг інвестицій на відтворення основного капіталу, що супроводжується низькою конкурентоспроможністю промислової (машинобудівної) продукції.

2. На машинобудівних підприємствах, а саме ЗАТ НВП не проводить чіткий розподіл основних засобів на активні та пасивні, що є помітним недоліком у проведенні методики розрахунків стану, відтворення та використання основних засобів підприємства, оскільки проведений аналіз є досить важливою та необхідною умовою отримання об'єктивних результатів дослідження, що впливатимуть на висновки і розробку дієвих рекомендацій на перспективу. До активної частини основних засобів слід відносити: машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар, а до пасивної частини основних засобів пропонується відносити: земельні ділянки, будинки, споруди та передавальні пристрої; тимчасові (нетитульні) споруди; бібліотечні фонди; інші основні засоби; інші необоротні матеріальні активи.

3. В результаті проведеного аналізу рекомендується машинобудівним підприємствам впровадити методику розрахунків стану, відтворення та використання основного капіталу не тільки у цілому по всім основним засобам, а також і за активною їх частиною. Це стосується таких основних показників, як: коефіцієнт оновлення, коефіцієнт вибуття, коефіцієнт зносу, коефіцієнт приросту, коефіцієнт придатності, фондовіддача, фондомісткість, фондоозброєність, рентабельність основних засобів.

Література

1. Акбердин Р.З. Экономика обновления парка оборудования в машиностроении: - М.: Машиностроение, 1987.- 184 с.
2. Бывшев Р.А. Механизмы управления основным капиталом предприятия// Модели управления в рыночной экономике /Сб. науч.ст. под общ. ред. Ю.Г.Лысенко: Донецк: ДонНУ, 2004. –С.171-177.
3. Старицкий Т.М. До питання сутності і відтворення основного капіталу //Наукові записки ТДПУ ім.. В.Гнатюка. Серія: економіка, 2005. – № 18. – С. 63-67.
4. Янчев А.В. Экономическая сущность воспроизводства основных средств // Прогресивні ресурсозберігаючі технології та їх економічне обґрунтування у підприємствах харчування. Економічні проблеми торгівлі. 36. наук. праць Харківської державної академії технології та організації харчування. Частина 2. – Харків: ХДАТОХ, 2002. – С. 87-90.
5. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь/ за заг. ред. В.М. Гейця [та ін.] – К.: НВЦ НБУВ, 2009.- 687с.

Куценко Н. А., ст. препод.

Черкасский национальный университет, г. Черкасы, Украина

ИННОВАЦИОННАЯ МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ

В последнее время в украинском политикуме стали „модными” рассуждения о переходе Украины к так называемой инновационной модели развития. Для находящейся в глубочайшем системном кризисе страны это чрезвычайно актуально. Но, готовы ли подорванные до основания количественно и качественно продуктивные силы Украины и её деградировавший научный потенциал к такому скачку?

Не вызывает сомнений тот факт, что инновационная модель является объективной фазой постиндустриального общества. Поэтому её не избежать никому. Именно неизбежность такой модели и требует от нас глубоких научных исследований её предпосылок, ключевых принципов и механизмов реализации.

Известны ряд фундаментальных монографий видных зарубежных учёных (Й. Шумпетера, С. Глазьева, Р. Нельсона, С. Уинтера), посвящённых инновационной экономике. В меньшей степени проблемы инновационного процесса исследованы украинскими специалистами (Ю. Бажал, В. Геец, В. Семиноженко). В значительной степени это связано, видимо, с нынешним перманентно кризисным общественно-экономическим